

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Перша теза: в чинному Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) словосполучення «виховна робота у вищому закладі освіти» не існує. Зазначене спричинило серед науково-педагогічних працівників українських вишів дискусію про те, що у вищій школі, на відміну від закладів середньої освіти, такого виду виконуваних робіт, як виховна робота, немає.

Однак, відповідно до статті 26 розділу 6 того ж Закону України «Про вищу освіту», до основних завдань вищого закладу освіти, крім провадження освітньої та наукової діяльності, належить «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах».

А стаття 58 зобов'язує науково-педагогічних працівників «дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих закладах освіти, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України; також розвивати в осіб, які навчаються у вищих закладах освіти, самостійність, ініціативу, творчі здібності». Також новоутворений Інститут модернізації змісту освіти рекомендує Перелік нормативно-правових актів для використання у ВЗО I – IV рівнів акредитації щодо організації виховної роботи зі студентами у кількості 112 документів. Отже, опосередковано проглядається чітка позиція держави і МОН України – виховна робота у вишах повинна проводитися. І як підтвердження цієї позиції – Статут ХНАДУ, де чітко регламентовано – університет зобов'язаний забезпечувати культурний і духовний розвиток особистості, виховання осіб, які навчаються у ВЗО.

Друга теза у формі запитання: хто і яким чином має реалізовувати завдання з виховання особистості студента, щоб він

в ідеалі став гармонійно розвиненою, соціально активною, національно свідомою людиною та ще й умів самостійно та нестандартно мислити, швидко орієнтуватися у складних обставинах суспільного й особистого життя? Відповідь очевидна – організація виховної роботи здійснюється за допомогою ректорату, кафедри, куратора, викладача, студентського самоврядування й активності самого студента. У цій низці відповідальних за виховання виокремлю три взаємозалежні позиції – кафедра, куратор і викладач.

Третя теза: головною ланкою реалізації плану виховної роботи ВЗО є кафедра. Кафедри планують, визначають мету і завдання виховної роботи, її організаційні принципи й види, керуючись Конституцією України, Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту», «Національною доктриною розвитку освіти в XXI столітті», Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, Положенням про державний заклад вищої освіти, наказами Міністерства освіти і науки України. Кафедри гуманітарного циклу, зокрема очолювана мною кафедра українознавства, за підтримки навчально-виховної роботи мають Концепцію національно-патріотичного виховання молоді. Випускові і спеціалізовані кафедри проводять виховну роботу з урахуванням специфіки нашого навчального закладу, відповідно до запитів і потреб студентів. Кафедра фізичного виховання та спорту проводить заходи спортивного підготовки, спрямовані на утвердження здорового способу життя молодих громадян.

Четверта теза: куратор навчально-виховної групи вишу є суб'єктом виховної роботи. Куратор призначається для надання допомоги студентам у формуванні студентського колективу групи, проведенні індивідуальної навчально-виховної роботи, здійснення зв'язків із батьками, з'ясування проблем студентів, надання їм можливої допомоги, контролю за навчальним процесом тощо. Куратором студентської групи перш за все має бути викладач, який

користується авторитетом, відзначається високими моральними якостями, володіє неабиякою педагогічною майстерністю та організаторськими здібностями і може забезпечити позитивний виховний вплив на студентів. Це в ідеалі, а фактично масою справді дуже відповідальних кураторів, імена яких відомі й за межами факультетів, однак є і такі куратори, робота яких вважається вкрай незадовільною.

П'ята й найголовніша теза: кожен окремо взятий викладач своєю особистістю впливає на формування у студентів певних компонентів загальнолюдської і професійної культури. Манера спілкування, мовлення, поведінка, зовнішність, жести, міміка, володіння основами психотехніки, морально-етичні цінності – це той духовний капітал педагога, який є живильним джерелом виховання студентів. Тому кожен з нас, кажучи про невихованого студента, повинен достатньо прискіпливо придивитися до власної життєвої позиції, ціннісної орієнтації і поведінки.

Насамкінець хочу виокремити важливість у сучасних історичних реаліях саме національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання, з актуалізацією і залученням учасників бойових дій на Сході України, членів сімей Героїв Небесної Сотні до формування у студентів активної громадянської позиції. Бо золотом і, на жаль, кров'ю вписані багатьом нам відомі слова Василя Симоненка: «Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину».

Тож організація виховної роботи в усіх структурних підрозділах університету потребує постійного вдосконалення, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, а також відпрацювання нових методик. Однак незмінною залишається істина – виховання повинно носити творчий характер з особливою орієнтацією на специфіку навчального закладу, однак так, щоб студент не здогадувався, що ми його виховуємо.

Н.В. Нікуліна,
зав. каф. українознавства,
доцент